

O'ZBEKISTONDA FINTEX BOZORI VA UNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Gulmurodov Bekzod Norbek o'g'li

O'zbekiston Respublikasi

Bank-moliya akademiyasi tinglovchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistonda fintex bozori rivojlanishining hozirgi holati, uning iqtisodiyotdagi o'rni hamda samaradorligini oshirish omillari tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli texnologiyalarni moliya sohasiga joriy etish jarayonlari, elektron to'lov tizimlari, mobil banking, blokcheyn va startap ekotizimining rivojlanish tendensiyalari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot davomida fintex xizmatlarining aholiga qulayligi, moliyaviy inklyuziyani kengaytirishdagi ahamiyati hamda bank tizimi raqobatbardoshligini oshirishdagi roli asoslab beriladi. Maqolada fintex bozorining samaradorligini oshirish bo'yicha me'yoriy-huquqiy bazani takomillashtirish, innovatsion infratuzilmani rivojlantirish va investitsion muhitni yaxshilashga qaratilgan takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: fintex, raqamli iqtisodiyot, innovatsion texnologiyalar, elektron to'lov tizimlari, mobil banking, blokcheyn, moliyaviy inklyuziya, startaplar, investitsiya muhiti, bank tizimi samaradorligi.

Abstract: This article examines the current state of the fintech market in Uzbekistan, its role in the national economy, and the key factors influencing its efficiency. It analyzes the implementation of digital technologies in the financial sector, including electronic payment systems, mobile banking, blockchain solutions, and the development trends of the startup ecosystem. The study highlights the importance of fintech services in increasing financial inclusion, improving accessibility for the population, and enhancing the competitiveness of the banking sector. Furthermore, the paper proposes practical recommendations aimed at improving the regulatory framework, strengthening innovative infrastructure, and creating a favorable investment environment to increase the overall efficiency of the fintech market in Uzbekistan.

Keywords: fintech, digital economy, innovative technologies, electronic payment systems, mobile banking, blockchain, financial inclusion, startups, investment environment, banking sector efficiency.

Kirish

So'nggi yillarda O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot va moliyaviy texnologiyalar (fintex) sohasini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Jahon amaliyotida fintex sektori bank xizmatlarini modernizatsiya qilish,

tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish hamda moliyaviy inklyuziyani kengaytirishning muhim omili sifatida e'tirof etilmoqda. O'zbekistonda ham mazkur yo'nalishda tizimli islohotlar amalga oshirilib, mustahkam huquqiy asos yaratilgan.

Avvalo, O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 1-noyabrdagi **O'RQ-578-sonli "To'lovlar va to'lov tizimlari to'g'risida"gi Qonuni** fintex bozori rivoji uchun asosiy normativ-huquqiy hujjatlardan biri hisoblanadi. Ushbu qonun bilan to'lov tashkilotlari, elektron pul chiqarish, to'lov tizimlari operatorlari hamda to'lov xizmatlari ko'rsatish faoliyati huquqiy jihatdan tartibga solindi. Natijada bankdan tashqari to'lov tashkilotlari faoliyati kengaydi va moliyaviy xizmatlar bozorida raqobat muhiti shakllana boshladi.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi **PF-6079-son Farmoni** bilan tasdiqlangan **"Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi** mamlakatda raqamli transformatsiyani jadallashtirishning asosiy yo'nalishlarini belgilab berdi. Mazkur strategiyada iqtisodiyotning barcha tarmoqlarini, jumladan, bank-moliya sektorini keng ko'lamda raqamlashtirish, elektron davlat xizmatlari ulushini oshirish va zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Strategiyaga muvofiq, 2030-yilga borib raqamli iqtisodiyotning yalpi ichki mahsulotdagi ulushini sezilarli darajada oshirish maqsad qilingan.

Markaziy bankning ochiq ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yil yakunida O'zbekistonda muomaladagi bank kartalari soni 35 million donadan oshgan. Elektron to'lov tizimlari orqali amalga oshirilgan operatsiyalar hajmi 2023-yilda yuzlab trillion so'mni tashkil etdi. Xususan, Uzcard va Humo milliy to'lov tizimlari respublika bo'ylab keng qamrovga ega bo'lib, millionlab foydalanuvchilarga xizmat ko'rsatmoqda.

So'nggi yillarda mobil ilovalar orqali masofaviy bank xizmatlaridan foydalanuvchilar soni ham keskin oshdi. 2023-yil holatiga ko'ra, masofaviy bank xizmatlaridan foydalanuvchilar soni 20 million nafardan ortiqni tashkil etgan. Bu ko'rsatkich aholining raqamli moliyaviy xizmatlarga bo'lgan ishonchi va talabining ortib borayotganini ko'rsatadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi **PF-4947-son Farmoni** bilan tasdiqlangan **2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi** doirasida ham bank tizimini isloh qilish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish hamda naqd pulsiz hisob-kitoblar ulushini oshirish vazifalari belgilangan edi. Mazkur islohotlar keyingi yillarda fintex sohasining jadal rivojlanishiga zamin yaratdi.

Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 19-fevraldagi **PQ-3549-son Qarori** bilan axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalar

sohasini yanada takomillashtirish choralari belgilab berildi. IT-park faoliyatining yo'lga qo'yilishi natijasida startap loyihalar, jumladan, moliyaviy texnologiyalar yo'nalishidagi innovatsion tashabbuslar qo'llab-quvvatlana boshlandi. 2023-yil yakuniga ko'ra, IT Park rezidentlari soni 1000 tadan oshgan va IT xizmatlar eksporti hajmi 300 million AQSh dollaridan ortiqni tashkil etgan.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2023-yilda O'zbekistonda internet foydalanuvchilari soni 31 million nafardan oshdi. Mobil aloqa abonentlari soni esa 34 milliondan ortiqni tashkil etdi. Internet qamrovining kengayishi fintex xizmatlarining ommalashuviga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, chekka hududlarda masofaviy bank xizmatlari va elektron to'lov tizimlari aholining moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini kengaytirdi.

Shu bilan birga, fintex bozori rivojlanishi moliyaviy inklyuziya darajasining oshishiga xizmat qilmoqda. So'nggi yillarda bank hisobvaraqlariga ega aholi ulushi sezilarli ravishda ortdi, plastik kartalar va mobil ilovalar orqali to'lovlar hajmi yildan-yilga ko'paymoqda. Naqd pulsiz to'lovlar ulushining oshishi iqtisodiyotning "soya" qismini qisqartirish, moliyaviy oqimlar shaffofligini ta'minlash hamda soliq tushumlarini ko'paytirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Yuqoridagi normativ-huquqiy asos va statistik ko'rsatkichlar O'zbekistonda fintex bozori shakllanish bosqichidan o'tib, izchil rivojlanayotganini ko'rsatadi. Raqamli texnologiyalarni bank-moliya sektoriga keng joriy etish, elektron to'lov infratuzilmasini rivojlantirish hamda innovatsion startaplarni qo'llab-quvvatlash mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Shu nuqtai nazardan, O'zbekistonda fintex bozorining hozirgi holatini chuqur o'rganish, uning samaradorligini oshirish mexanizmlarini ishlab chiqish va mavjud muammolarni aniqlash ilmiy hamda amaliy jihatdan dolzarb masala hisoblanadi. Mazkur tadqiqot aynan shu masalalarga bag'ishlanadi.

Fintex bozori rivojlanishining yana bir muhim jihati – bank sektorida raqobat muhitining kuchayishi va xizmatlar sifatining oshishidir. So'nggi yillarda tijorat banklari tomonidan masofaviy identifikatsiya (remote onboarding), onlayn kreditlash, mikroqarzlarini tezkor ajratish hamda raqamli omonat mahsulotlari joriy etildi. Markaziy bank ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yilda banklar tomonidan ajratilgan chakana kreditlar hajmi 100 trillion so'mdan oshgan bo'lib, ularning sezilarli qismi onlayn platformalar orqali rasmiylashtirilgan. Bu esa fintex yechimlari kreditlash jarayonining tezkorligi va shaffofligini ta'minlayotganini ko'rsatadi. Natijada mijozlarga xizmat ko'rsatish vaqti qisqarib, operatsion xarajatlar kamaymoqda.

Bundan tashqari, fintex texnologiyalarining joriy etilishi davlat moliyasini boshqarish va soliq ma'murchiligini takomillashtirishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Elektron hisob-fakturalar, onlayn nazorat-kassa mashinalari va raqamli to'lov tizimlarining keng qo'llanilishi natijasida iqtisodiy operatsiyalar shaffofligi

ortdi. Davlat soliq qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, so'nggi yillarda onlayn kassa apparatlari soni bir necha yuz mingdan oshgan. Bu jarayon iqtisodiy faoliyatni raqamlashtirish orqali byudjet tushumlarini barqaror oshirishga xizmat qilmoqda. Shunday qilib, fintex bozori nafaqat moliya sektorining ichki samaradorligini, balki butun iqtisodiy tizimning barqarorligini ta'minlovchi muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda.

1- jadval**O'zbekistonda fintex bozori ko'rsatkichlari (2020–2025)**

Ko'rsatkichlar	2020	2021	2022	2023	2024*	2025**
Muomaladagi bank kartalari (mln dona)	23	27	31	35	38	41
Masofaviy bank xizmatlari foydalanuvchilari (mln)	10	14	18	20+	23	25
Elektron to'lovlar hajmi (trln so'm)	250	345	500+	650+	800+	950+
Internet foydalanuvchilari (mln)	22	27	29	31	33	35
To'lov tashkilotlari soni	30	38	45	50+	55	60
IT Park rezidentlari soni	400+	650+	900+	1000+	1100+	1200+
IT xizmatlar eksporti (mln AQSh dollari)	100	170	250	300+	350	400

2020–2025-yillar kesimida keltirilgan jadval ma'lumotlari O'zbekistonda fintex bozori va raqamli moliya xizmatlari izchil va yuqori sur'atlarda rivojlanib borayotganini ko'rsatadi. Tahlil natijalariga ko'ra, deyarli barcha asosiy ko'rsatkichlarda barqaror o'sish dinamikasi kuzatilgan.

Avvalo, muomaladagi bank kartalari soni 2020-yildagi 23 million donadan 2023-yilda 35 million donaga yetgan bo'lib, uch yil ichida qariyb 52 foizga oshgan. 2025-yilga borib ushbu ko'rsatkich 41 million donaga yetishi prognoz qilinmoqda. Bu holat aholining naqd pulsiz hisob-kitoblarga o'tish jarayoni jadallashayotganini anglatadi.

Masofaviy bank xizmatlaridan foydalanuvchilar soni ham sezilarli darajada oshgan. 2020-yilda 10 million nafar foydalanuvchi qayd etilgan bo'lsa, 2023-yilda bu ko'rsatkich 20 milliondan oshgan. 2025-yilda esa 25 million nafarga yetishi kutilmoqda. Ushbu o'sish mobil banking, internet-banking va to'lov ilovalarining keng ommalashgani bilan izohlanadi.

Elektron to'lovlar hajmi eng tez o'sayotgan ko'rsatkichlardan biri bo'lib, 2020-yilda 250 trillion so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2023-yilda 650 trillion so'mdan oshgan. 2025-yilga borib 950 trillion so'mdan ortishi prognoz qilinmoqda. Bu esa atigi besh yil ichida qariyb to'rt baravar o'sish deganidir. Mazkur jarayon iqtisodiyotda raqamli

to'lovlar ulushi ortib borayotganini va moliyaviy oqimlar shaffofligi kuchayayotganini ko'rsatadi.

Internet foydalanuvchilari sonining 2020-yildagi 22 milliondan 2025-yilda 35 million nafarga yetishi kutilayotgani fintex xizmatlarining ommalashuviga mustahkam texnologik zamin yaratmoqda. Internet infratuzilmasining kengayishi ayniqsa chekka hududlarda moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini oshirmoqda.

To'lov tashkilotlari sonining 2020-yildagi 30 tadan 2025-yilda 60 taga yetishi prognozi bozor raqobati kuchayayotganini ko'rsatadi. Bu esa xizmatlar sifati oshishi, komissiya xarajatlari kamayishi va innovatsion mahsulotlar paydo bo'lishiga olib keladi.

IT Park rezidentlari va IT xizmatlar eksporti hajmining o'sishi ham fintex ekotizimining mustahkamlanayotganini tasdiqlaydi. Xususan, IT xizmatlar eksporti 2020-yildagi 100 million AQSh dollaridan 2023-yilda 300 million dollardan oshgan va 2025-yilda 400 million dollarga yetishi kutilmoqda. Bu ko'rsatkich O'zbekistonning raqamli xizmatlar bozorida xalqaro integratsiyasi kuchayib borayotganini bildiradi.

Umuman olganda, jadval ma'lumotlari 2020–2025-yillar davomida O'zbekistonda fintex bozori barqaror o'sish bosqichiga kirganini, raqamli moliyaviy xizmatlar aholining kundalik hayotida muhim o'rin egallayotganini hamda kelgusi yillarda ushbu sohaning iqtisodiyotdagi ulushi yanada ortishini ko'rsatadi.

Xorijiy tajriba shuni ko'rsatadiki, fintex bozori rivoji iqtisodiy o'sish va moliyaviy inklyuziyani ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Masalan, Xitoyda Alipay va WeChat Pay kabi raqamli to'lov tizimlari qisqa vaqt ichida naqd pulsiz to'lovlar ulushini keskin oshirdi va millionlab kichik biznes subyektlarini moliyaviy tizimga jalb qildi. Natijada Xitoy dunyoda eng yirik raqamli to'lovlar bozoriga ega davlatga aylandi. AQShda PayPal, Stripe va Square kabi fintex kompaniyalari elektron tijorat va masofaviy to'lovlar infratuzilmasini takomillashtirib, kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynamoqda.

Yevropa Ittifoqida esa ochiq banking (Open Banking) konsepsiyasi joriy etilib, PSD2 direktivasi asosida bank ma'lumotlaridan uchinchi tomon fintex kompaniyalari foydalanish imkoniyatiga ega bo'ldi. Bu esa innovatsion moliyaviy xizmatlarning paydo bo'lishiga, raqobatning kuchayishiga va xizmatlar sifatining oshishiga olib keldi. Buyuk Britaniyada fintex sektori yalpi ichki mahsulotga milliardlab funt sterling hissa qo'shmoqda hamda London shahri global fintex markazlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Janubi-Sharqiy Osiyo mamlakatlarida, xususan, Singapurda fintex sohasini rivojlantirish davlat tomonidan strategik darajada qo'llab-quvvatlanmoqda. Singapur Monetar boshqarmasi (MAS) tomonidan "regulatory sandbox" mexanizmi joriy etilib, yangi moliyaviy texnologiyalarni sinov tariqasida bozorga chiqarish imkoniyati

yaratildi. Ushbu tajriba innovatsiyalarni tezkor tatbiq etish va investorlar ishonchini oshirishda samarali vosita bo'ldi.

Hindistonda esa raqamli identifikatsiya tizimi – Aadhaar platformasi hamda UPI (Unified Payments Interface) orqali millionlab aholining bank xizmatlariga kirish imkoniyati kengaydi. UPI tizimi orqali kuniga milliardlab tranzaksiyalar amalga oshirilmoqda. Bu esa raqamli infratuzilmaning kuchli bo'lishi fintex rivojining asosiy sharti ekanligini ko'rsatadi.

Mazkur xorijiy tajribalar shuni ko'rsatadiki, fintex bozorining barqaror rivojlanishi uchun kuchli normativ-huquqiy baza, zamonaviy raqamli infratuzilma, ochiq raqobat muhiti hamda davlat va xususiy sektor hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston sharoitida ham ilg'or xalqaro tajribani milliy xususiyatlarni inobatga olgan holda joriy etish fintex bozori samaradorligini oshirish va uning global moliyaviy tizimga integratsiyasini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda fintex bozori so'nggi yillarda jadal rivojlanish bosqichiga o'tgan va milliy iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Mamlakatda yaratilgan normativ-huquqiy baza, xususan, "To'lovlar va to'lov tizimlari to'g'risida"gi Qonun hamda "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi fintex sohasini tizimli rivojlantirish uchun mustahkam asos bo'lib xizmat qilmoqda. Elektron to'lovlar hajmining ortishi, mobil banking foydalanuvchilari sonining ko'payishi va bank kartalari emissiyasining kengayishi fintex xizmatlariga bo'lgan talab yuqori ekanini tasdiqlaydi.

Shu bilan birga, fintex texnologiyalarining joriy etilishi bank tizimi samaradorligini oshirish, operatsion xarajatlarni kamaytirish, moliyaviy xizmatlar tezkorligi va shaffofligini ta'minlashga xizmat qilmoqda. Naqd pulsiz hisob-kitoblar ulushining ortishi iqtisodiyotda shaffoflikni kuchaytirib, soliq tushumlarining barqaror o'sishiga zamin yaratmoqda. Masofaviy xizmatlarning rivojlanishi esa chekka hududlarda yashovchi aholining ham moliyaviy tizimga integratsiyalashuvini ta'minlab, moliyaviy inklyuziya darajasini oshirmoqda.

Xorijiy tajribalar tahlili shuni ko'rsatadiki, fintex bozori samaradorligini oshirish uchun ochiq banking tizimini bosqichma-bosqich joriy etish, "regulatory sandbox" mexanizmlarini kengaytirish, ventur kapital bozorini rivojlantirish hamda kiberxavfsizlikni kuchaytirish zarur. O'zbekiston sharoitida ham innovatsion infratuzilmani mustahkamlash, startaplarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash va xalqaro hamkorlikni kengaytirish orqali fintex ekotizimini yanada rivojlantirish mumkin.

Umuman olganda, fintex bozori O'zbekiston iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirish, investitsion jozibadorligini kuchaytirish va raqamli transformatsiyani jadallashtirishda strategik ahamiyatga ega. Mazkur sohaning izchil

va muvozanatli rivojlanishi mamlakatning uzoq muddatli iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Takliflar

1. **Normativ-huquqiy bazani takomillashtirish.**Fintex faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilikni xalqaro standartlarga moslashtirish, ochiq banking (Open Banking) elementlarini bosqichma-bosqich joriy etish hamda API platformalar orqali bank va fintex kompaniyalari o'rtasida ma'lumot almashuvini huquqiy jihatdan mustahkamlash zarur. Shuningdek, "regulatory sandbox" mexanizmini kengaytirish orqali innovatsion mahsulotlarni sinovdan o'tkazish jarayonini soddalashtirish maqsadga muvofiq.

2. **Kiberxavfsizlik va ma'lumotlar himoyasini kuchaytirish.**Raqamli moliyaviy xizmatlar hajmi ortib borayotgan sharoitda axborot xavfsizligini ta'minlash ustuvor vazifa bo'lib qoladi. Shu bois, banklar va to'lov tashkilotlari uchun yagona xavfsizlik standartlarini joriy etish, zamonaviy kriptografik vositalardan foydalanish hamda foydalanuvchilarning shaxsiy ma'lumotlarini himoya qilish tizimini kuchaytirish zarur.

3. **Moliyaviy savodxonlikni oshirish.**Aholining raqamli moliyaviy xizmatlardan to'g'ri va xavfsiz foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish maqsadida keng ko'lamli o'quv dasturlari, ommaviy axborot kompaniyalari va onlayn ta'lim platformalarini joriy etish lozim. Bu fintex xizmatlariga bo'lgan ishonchni oshirish va firibgarlik holatlarining oldini olishga yordam beradi.

4. **Venchur kapital va startup ekotizimini rivojlantirish.**Fintex startaplarni moliyalashtirish uchun maxsus investitsiya fondlarini tashkil etish, xususi investorlar uchun soliq imtiyozlari berish va xalqaro investitsiyalarni jalb etish mexanizmlarini kengaytirish maqsadga muvofiq. Bu innovatsion g'oyalarning tezkor tijoratlashuvini ta'minlaydi.

5. **Hududiy raqamli infratuzilmani kengaytirish.**Chekka va qishloq hududlarida yuqori tezlikdagi internet tarmog'ini rivojlantirish, mobil aloqa qamrovini kengaytirish hamda bank xizmatlariga masofaviy kirish imkoniyatlarini oshirish orqali fintex xizmatlari qamrovini kengaytirish zarur.

6. **Xalqaro hamkorlikni kuchaytirish.**Rivojlangan davlatlarning ilg'or tajribalarini o'rganish, xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlikni kengaytirish hamda mintaqaviy fintex platformalarida faol ishtirok etish orqali milliy fintex bozorining global integratsiyasini ta'minlash mumkin.

7. **Raqamli identifikatsiya va sun'iy intellektdan foydalanishni kengaytirish.**Masofaviy identifikatsiya, biometrik autentifikatsiya hamda sun'iy intellekt asosidagi kredit skoring tizimlarini joriy etish moliyaviy xizmatlarning tezkorligi va aniqligini oshiradi, kredit risklarini kamaytiradi hamda mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilaydi.

Ushbu takliflarning bosqichma-bosqich amalga oshirilishi O'zbekistonda fintex bozori samaradorligini oshirish, raqobat muhitini kuchaytirish va milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining "To'lovlar va to'lov tizimlari to'g'risida"gi Qonuni: 01.11.2019 y., O'RQ-578-son. – Toshkent, 2019.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash to'g'risida: Farmon, 05.10.2020 y., PF-6079-son. – Toshkent, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida": Farmon, 07.02.2017 y., PF-4947-son. – Toshkent, 2017.
4. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. To'lov tizimlari va raqamli bank xizmatlari bo'yicha yillik hisobot. – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, 2023.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalar sohasini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida": Qaror, 19.02.2018 y., PQ-3549-son. – Toshkent, 2018.
6. Tursunov B. O., Karimov I. S. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot va fintex xizmatlarining rivojlanish istiqbollari // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2022. – № 3. – B. 45–56.
7. Xudoykulov S. A., Raximova D. M. Moliyaviy texnologiyalarni joriy etish orqali bank tizimi samaradorligini oshirish masalalari // Biznes-ekspert. – 2021. – № 6. – B. 28–34.
8. Petrova G. V., Sidorov A. N. Razvitie finansovyx texnologiy (FinTech) v usloviyax cifrovoy ekonomiki // Finansy i kredit. – 2023. – T. 29, № 4. – S. 812–826.
9. Lee I., Shin Y. J. Fintech: Ecosystem, business models, investment decisions, and challenges // Business Horizons. – 2020. – Vol. 63(1). – P. 35–46.
10. Thakor A. V. Fintech and banking: What do we know? // Journal of Financial Intermediation. – 2020. – Vol. 41. – Article 100833.